

Az asztal

„Ki kell már végre tenni innét ezt a régi asztalt, nagyapa!” – hangzott a megfellebbezhetetlen ítélet a ház leghátsó helyiségében, a nagyapa szobájában álló egykori nagyasztal felett.

A nagyapó szemét elfutotta a könny. „Nem lehetne mégis... valahogy...” – sóhajtott fel, inkább magának, semmint az előtte állónak szólva, mert szíve mélyén maga is érezte, tudta, a szüette, korhadt lábú asztal számára már nincs mentség. Még akkor sem, ha ez a szívének oly kedves bútordarab ki tudja, hány generáción keresztül szolgálta a család minden tagját. Évszázada is van tán annak, amikor friss bükkillatú, éles vonalú, faragott lábú bútordarabként helyet kapott a tisztaszoba sarokpadja előtt. A legszebb varrott abrosszal leterítve úgy állt ott, mint egy királyi trónus. Ünneplőruhának, friss sütésű kenyérnek, kalácsnak, télire elrakott almának az illatát ő érezhette először. Közepére tányéron gyertyát, mellé bibliát, talpas feszületet tettek. Tavaszelővel vázában szentelt barkát, nyáron zöld ágat, télen feldíszített karácsonyfát tartott ünnepi méltósággal. Ritka vendég érkezéssel, falusi búcsúk alkalmával rajta terítettek az ünnepi ebédhez, amely után hosszú hónapokig volt ideje el-gondolkodni mindazon, amit egy-egy ilyen ritka vendégség idején hallott a világ dolgairól azoktól, akik vendégként a családtagok közé vegyülve körülültek.

Élete derekához ért ideje, amikor erős karú férfiak felemelték, és a ház egy másik helyiségébe, a tágas konyhába tették át, ahol keményfából készült lapja miatt nagyobb hasznát vehették. A tisztaszoba félhomályban úszó csöndessége után ez a mindennapok forгатagát viselő hely egy kissé zajosnak bizonyult számára. Eltartott egy jó ideig, amíg megszokta, hogy itt naponta körülüli őt a család apraja-nagyja. Az egyik sarkában állandó helyet kapott a tiszta kendővel leterített kerek kenyér, amely mint Jézus teste nap mint nap szelíden adta magát oda az éhezőknek. Mellette egy nyurga kancsóban ott állt a pincéből naponta

felhozott habzó vörösbor is. A falhoz közel eső oldalát a családfő, a ház gazdája asztalfővé kinevezve állandó jelleggel foglalta le a maga számára, amit az asztal nagy megtiszteltetésnek tartott. De megszerette a gazdasszonyt is, aki gyöngéd mozdulattal hajtotta le róla az asztalkendőt, amikor feltűrt ingujjban a tisztára törölt asztallap felületén gyúrta a tésztát, nyújtotta az ünnepi rétest, törte a diót, borsot, paprikát, rakta a télire szánt savanyúságot üvegbe, a gyümölcslekvárt cserépedénybe. Telente tollfosztó asszony nép ülte körbe, a nők véget nem érő meséit, mondáit a gyermekesreaggal együtt ámulva hallgatta ő maga is. Egy fagyos reggelen a rokon férfinép sereglett köréje, hogy ünnepélyes stampedliemelés után nekifogjon a disznóölés szertartásos munkálatainak. A család egész éves ellátására levágott disznó húsát is az ő keményfából készült lapján dolgozták fel, a jól begyakorolt szokásnak megfelelően. Eleinte egy kissé féltette méltóságát az efféle foglalatosságtól, de aztán sorsába lassan beletörődve hűséggel szolgált tovább. Békével viselte a mindennapi használat nyomán szaporodó stigmáit, a lassan mutatkozó repedéseket, késhegy okozta vágásokat, mélyedéseket s tagjainak lassú kopását. Mindezért bőven kárpótolva érezhette magát, amikor a disznótorra érkezők serege ülte körül az asztalt, éjfélékig tartó vidám zajongással, mulatozással. Szerette a névnapok és más családi ünnepek meghitt asztaltársaságainak csöndes beszélgetéssel, borozgatással eltelő délutánjait, estéit is. De szinte megrázkódott a rémülettől, amikor durva katonák rúgták rá az ajtót, s kosztot követelve úgy telepedtek melléje, mintha soha fel nem akarnának onnan kelni. Egy-egy ilyen, szerencsére nem túl gyakori alkalom után a gazdasszonynak sokáig kellett sikálnia az asztal lapját, hogy lemossa róla a durva katonák hátrahagyott mocskát.

Legjobban talán azt szerette, amikor hosszú, földig érő abrosszal takart lapja alatt a gyermekek oltalmazó bűvőhelyet találtak maguknak. Ba-

baszobát, várat, mesebirodalmat rendeztek be a keresztpántokkal összefogott asztallábak között. Volt úgy is, hogy a gyermekek egy-egy csínytevés után is idemenekültek a gazda haragja elől, és ő bölcsen hallgatva rejtegette őket, mert tudta, hogy minden csínytevés ellenében is ilyeneké lesz a mennyek országának egyszer minden rászorulóknak és gyermeki lélekkel élőknek otthont adó birodalma.

A kegyelem ideje volt számára, amikor a család koszorúban állva, az asztalt körülfogva imára kulcsolt kézzel közösen mondta el a napkezdő reggeli fohászt, a déli harangszó Úrangyalát és napszentület után az esti hálaadást. Örömmel fogadta az asztalterítő közepén helyet kapó adventi koszorút, melynek sorra kigyulladó gyertyái angyalnyi árnyakkal rajzolták körbe a szoba falait. Odaadóan tűrte, hogy keresztpántjaira helyezték karácsonytájt a Kisjézus születését jelképező szénaköteget, s mellé odategyék a názáreti otthont idéző gyalut, fúrót s akár a keresztalárra is emlékeztető szögeket, kalapácsot, harapófogót. Meghatottan szemlélte, hogy a szent időkben a család tagjai térden állva végzik az adventi ájtatosságot, a nagyböjti és októberi rózsafüzér-imádságot. A mindennapok szolgálatát alázattal viselő asztal ilyenkor oltárrá magasztosult. A fehér abrosz úgy borította őt be, mint a Szentlélek a termőággá változó Názáreti Szűz szívét. És oltár, az élet oltára volt akkor is, amikor reá helyezték a templomban frissen megkeresztelt gyermeket, akit édesanyja, hálát adva az újszülött világrajöveteléért, az asztalon pályázott be nap mint nap.

A családtagokkal virrasztott együtt, amikor a reá helyezett szentelt gyertya fényénél nagybeteghez papot hívtak, vagy ugyancsak szentelt gyertyát gyújtva azért imádkoztak, hogy a közelgő vihar, jégeső, árvíz vagy villámcsapás ne tegyen kárt emberben, jószágban. Hallotta, mint fohászokdtek a háborúba, fogságba, s ki tudja, még mi miatt messzi távolba kényszerített családtag szerencsés hazatéréseért. A családdal együtt élve bőven kivette részét az életben maradásért folytatott mindennapi keresztthordozás-

ból, s így lett részese és tanúja örömnak, búnak, bajnak s a kifogyhatatlan hitnek, reménynek és szeretetnek.

Hajlott korába érve aztán, hátrahagyva a jól megszokott konyhát, mégis tovább kellett hogy vándoroljon. Terebélyes formája sehogy sem illeszkedett az egyre nagyobb helyet kisajátító modern vonalú berendezési tárgyakhoz, bútorokhoz. Talán maga is megkönnyebbüléssel vette tudomásul, hogy áthelyezték őt a ház leghát-só szobájába, oda, ahol az egykori családfő, az özvegyen maradt nagypapa mellette morzsolgatta életének még hátralévő napjait. Tudta, érezte az asztal, hogy az újsütetű bútorok, berendezési tárgyak kinéznek maguk közül. Csöndben vénült hát nagypapa mellett a hátsó szobában, és észre sem vette, hogy történhetett meg az, hogy egyik lába alá támasztékként már tenyérszerű fadarabot kellett szorítani, hogy ne billenjen ide-oda, s ne billenjen vele a naponta most is ráhelyezett levesestál és a napról napra meggyújtott gyertya fénye...

Talán az efféle képeket látva lábadt könnybe a nagypapa szeme... Talán tudat alatt érezte, hogy azt, amit ő tud ennek az asztalnak az életéről, már aligha tudja rajta kívül valaki más a családban. S tudta azt is, hogy neki nem úgy kell megválnia ettől az asztaltól, mint egy haszontalanává vált, kiszolgált bútorarabtól, hanem úgy, mint egy családtagtól vagy inkább féltestvértől, aki jóban-rosszban mindvégig hűséggel kitartott mellette. Aki éppúgy tűrte azt, hogy nyugalmas adó álomra reá hajtsák fáradt fejüket a háziak, mint ahogy elviselte azt is, hogy jókedvű énekléshez kezével szilaj ritmust doboljon ki rajta a vigadozó férfinép.

„Mennyi fohász szállt fel rólad az ég felé” – sóhajtott könnyes szemmel a nagypapa, miközben utoljára, még egyszer végigsimogatta tenyerével a néhai családi asztal immár gömbölyűre koptott idomait. „Isten veled!” – suttozta magában, és megfogadta, aznap nem megy hátra a fészkerbe, oda, ahol az asztal lábaira, keresztpántjaira és lapjára már éhesen várakozott a kifent fogú fűrészlap...